TRACTATUS BINI
DE NOVA
VARIOLAS
PER
TRANSPLANTATIONEM
EXCITANDI
METHODO;

Quorum prior ex Veneto Exemplari fideliter hìc reponitur; Alter vero ex Transactionibus Philosophicis Anglicanis desumitur.

LUGDUNI BATAVORUM,
Apud JANSSONIOS VANDER Aa,
Bibliopolas. MDCCXXI.

ILLUSTRISS. PRÆCLARISS.
ATQUE
ERUDITISSIMO VIRO

WILHELMO SCHERARD,

DIGNISSIMO PRO INCLYTA NATIONE BRITANNICA NUNC SMIRNIS CONSULI ETC.

Amico & Patrono ſemper Colendiſs.

JACOBUS PYLARINUS.

Quod non unica Epiſtola sæpius à me expetiſti, Vir Præclariſſime, Amice inter præcipuos honorande, Illu-

 ſtriſs.

ſtriſs. pro celeberrima Natione Britannica Smyrnarum Conſul, jam accipe puſillum Schediaſma, in quo breviter Nova Variolas excitandi per Tranſplantationem Methodus traditur, doceturque. Opuſculum mole quidem parvulum; pretio verò eximium; humano generi perutile. Jam diù inter meas cartulas jacuit incuria, & oblivione ſepultum; jaceretque adhuc; ni tuis ſtimulis illud à perennitate veterni ſuſtuliſſem: quod aliquantillum dolatum, tibi jam non ſolum mitto; ſed in amoris ſpecimen, in veræ amicitiæ teſſeram obfero, Nominique tuo dedico: Hilari Tu vul-

tu

tu & amico corde munuſculum ſuſcipe; & quanti te æſtimem, facilè ex hac animi mei proclivitate conjicere poteris: At quare te non magni facerem; Cùm, omiſſis cæteris, quibus ornaris, dotibus; ſaltem in Botanicis inſignem hodie Virum te admiramur atque doctiſſimum; nemini ſecundum, verè inter omnes primum dixerim: Perſpicaciſſimum quoque in re Antiquaria & Eruditiſſimum, ut in hac nulli cedas, cunctos ferè antecellas: Nolo de Polytico regimine, quod prudenter ac honorificè in prægravi Conſulari exerces Miniſterio, ulterius dicere;

 nam

nam laudes, quamvis majores tibi debeantur, tua modeſtia non patitur. Satis fuerit ſilentio tradere, quæ aliàs ut adulatoria cenſeri poſſent. Interim perge me amare; ut ipſe te colere non deſinam. Vale; & felix votis meis vivito.

LECTORI

BENEVOLO.

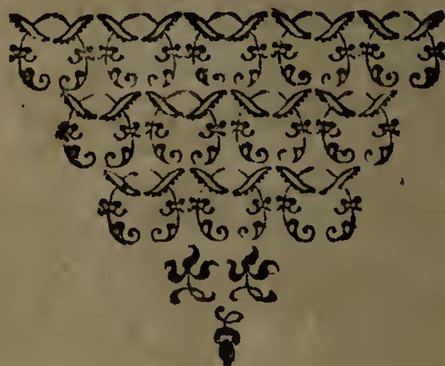

On ambigo, quin rei novitate motus faciem ad ſtuporem contorqueas, fortaſsè & animum ad contemptum convertas: Sed quiſquis es, accuratè priùs, pacatoque animo rem totam conſidera, Prudentis enim eſt in cenſuras ſtatim & morſus non irrumpere: Noli primo aſpectu damnare, quod in receſſu invitum ad ſui laudes te trahet: Breviſſimis hiſce cancellulis arcanum

clauditur non contemnendum; & ſæviſſimi Morbi ἀντίπαλον. *Verùm tanquàm muliebre, vel ſuperſtitioſum commentum deſpicies fortè ac irridebis: Fateor, me quoque initio hujuſmodi phantaſmate deceptum; ſed ratione ipſaque experientia victus, depulſa omni hæſitantia in admirationem deveni non pœnitendam: Experientiæ enim quàm bellè reſpondet hìc theoria! Phyſicum non reluctatur ratiocinium; favet non repugnat Anatomica demonſtratio; comprobat eventus: nihil ergo, quod redarguas,*

guas, habes: At per tot retrò transactos annos nemini cognitum paradoxon hoc ſuſpicionem incutit. Ità eſt: Tempora haud omnes ſimul & ſemel ſuos enituntur fætus; Per ſtatutas ætates pariunt, dantque in lucem: Singulis ſæculis æquiſſima diſtributrix illa Divina Mens ſua tradidit ſpecimina: Sed dices iterum; ab illitteratis & planè rudibus portentum hoc fluxiſſe; Eſto: Verùm & Medicinam totam quanta eſt, (haud ignoras) hujuſmodi principiis, initium ſumpſiſſe ſuum. Quid multis opus? Experientiam

consule; non pœnitebit. Cæterùm scias me non captandæ gloriolæ gratia; sed communis utilitatis desiderio & caussa Orbi Litterario operationem hanc publicam facere, omnibusque notam reddere. Vale.

VA-

VARIOLAS EXCITANDI METHODUS.

OPerationem Medicam inventu non minus, quàm eventu mirandam Orbi litterario pandimus; Non à Physicæ cultoribus, aut à doctis in Apollinea arte viris, sed à plebea rudique gente in humani generis adjumentum, in sævissimi morbi solamen detectam: Vetustis Scholarum Lucubrationibus, sedulis Recentiorum investigationibus ignotam; sed quæ ex innocentioris, & ἀφιλοσόφȣ familiæ penù defluxit. Verus ignoratur ejus adinventor: in Græcia tamen, precisè in Thessalia primò invaluisse certissimum est; hinc in propinqua successivè serpendo loca & civitates, in

in Byzantinam tandem irrepſit urbem ; ubi latuit quidem initiò per aliquot annos , raròquoque , & inter humiliores dumtaxat recepta : Immaniter autem graſſante nuper Variolarum epidemia , latiùs innoteſcere cæpit; Numquam tamen ſublimiores auſa eſt ingredi aulas ; donec Nobilis quidam , nec obſcurus inter præſtantiores Græcos , & ex antiquo Cariophylorum ſtipite clarus , mihi verò intimiori amicitiæ titulo notus anno ſalutis 1701. ſub hyemis finem ſeriosè me quidnam de hac infectione ſentirem , conſuluit ; Et an ad eandem in quatuor propriis filiis celebrandam præſtarem aſſenſum : Nam tùm temporis lethaliter totam ferè civitatem morbus hic invaſerat ; Qui ſummum ei de natorum ſalute metum incutiendo , anxium valdè reddiderat. Verùm quid ipſe ſuper ignota re decernerem , nulla præcedente noviſſimæ hujuſce methodi notitia , penitùs ignorare me dixi ; ac ſimul Operatoris conveniendi copiam petii. Triduo peracto , cum ad amicum denuò acceſſiſſem , & de eadem ma-

materia ſermo iteratò inter nos eſſet initus; Ecce paulò poſt Mulier Græca ad decentiam ſatis compoſita cubiculum intravit; quæ totam operationis ſeriem, modum, locum, tempus, cæteraſque circumſtantias, ut ego deinceps aperiam, clarè ſatis latèque nobis expoſuit; Quamquàm ipſa veram ex inſitione excitationis Variolarum cauſſam haud intellexerit: His experimenta, & caſus innumeros tutò ſemper, & ad ſalutarem eventum perductos annexit; è quibus aliquot (omnes enim quis potuiſſet in urbe ampliſſima exquirere?) Veriſſimos eſſe ex aſſertoribus fide dignis deprehendi: Idcircò re bene penſitata, rationi, & naturæ haud abſonam omninò comperi: preſertim autem caſibus jam dictis permotus Amico jam fervidius poſt aliquot dies conſilium iterùm expetenti, me haud alienum, ſub levi tamen hæſitantia præbui; Quâ, tamquam dato aſſenſu, arrepta, & de ſervando regimine toto ægrotationis tempore ſatis edoctus, inſitionem per mulierem Græcam in quatuor filiis audacter inſtituit:

tuit: quorum tres natu minores (quinquennes, & vixſeptennes) leviter ægrotarunt; Paucisque apparentibus puſtulis poſt hebdomadam febre penitùs, & periculo evaſerunt: Ætate verò major octavum ſuper decimum agens annum, graviter decubuit; Nam continenti febre, & malignante correptus, ſuperveniente difficilium ſymptomatum ſyndrome, pluſculiſque quamquàm non copioſis exanthematibus obrutus, vix poſt decimum quartum diem, morbum eluſit: Quod ego atrabilari ejus temperamento, ſucciſque pravis, ut & neglectæ prius (contrà datam admonitionem) corporis expiationi tribuendum velim. Felix operationis eventus, mirum quam multas nobiliorum familias ad immitationem traxit; Ut hodie ſine hæſitantia, præter timidiuſculos aliquos, unuſquiſque tranſplantationis emolumentum ſentire velit: Soli Turcæ utpote fati decretis addicti minuſque dociles hanc neglexerunt huc-uſque.

Naturalis eſt penitùs hæc Operatio, nul-

loque obducta ſuperſtitionis fuco; quamvis ipſum Tranſplantationis Nomen prima facie hæſitantiam pariat: Differt toto Cœlo à Curationibus Sympatheticis; eò magis à Magnetiſmo illo tranſplantatorio, per quem Morbi ex uno ſubjecto (mediante imaginaria quadam, gratis efficta, & imperceptibili Mumia) in aliud traduci dicuntur; qua de re Tenzelius, Bartholinus, Maxuellus, Etmullerus, aliique ex Recentioribus, docti aliàs Viri, agunt ſedulò; Qui vetuſtas Antiquorum in Medicina quiſquilias expurgandas eſſe cum jactitent; inter quiſquilias ipſi quandoque ſe volutant; noviſſima vanitatis amurca Venerandam hactenus puriſſimamque Scientiam deturpantes: Quare, ut verum fatear, quemadmodum Operationes hæ Magneticæ, vel Sympatheticæ ſuperſtitioſæ vanitatis ſuſpicione non carent (ut in Unguento Armario, Pulvere ſympathetico, & ſimilibus), utpotè extra activitatis ſphæram in diſtans agentes; ità Variolarum Transplantatio, vera, mera, pura Phyſica eſt; quia puris

puris mediis Physicis, & ad Oculum patentibus, nec non ipso sensibili contactu completur; ut è mox dicendis clariùs elucescet.

Hujusmodi igitur Variolarum excitatio fit per Metaphoricè sic dictam insitionem, sive Transplantationem, Quæ nihil aliud est, quàm fermenti morbifici seu puris ex Variolis extracti in corpus sanum per vulnuscula ad hoc facta, insertio.

Physicus excitationis modus hoc pacto succedit. Intrusum in vulnuscula pus veri fermenti suscipit indolem; Hinc beneficio circulationis per vasa & canales proprios ad sanguinis massam delatum, dispositas ad hoc particulas, & delitescente vitio turgidas statim aggreditur, inficit, venenumque communicando latitans in illis seminarium fermentativum excitat, agitat, actuat, inque motum cit; Unde ebullitio universalis, seu fermentatio oritur; Vi cujus impuriores, & heterogeneæ partes separatæ criticè protruduntur ad cutem; natura interim placidè virtute

tute talis operationis totum opus moderante.

Sed ad Transplantationem ipsam; & ejus celebrandæ formam properandum; Modum quò eadem mulier Transplantatrix tutissimè operabatur, fideliter describendo, ordinem, cæteraque omnia; ex quibus regula quædam institui poterit pró operatione hac obeunda. Cæterùm quamvis de omnibus occulatus Testis, ut ingenuè fatear, esse non possim; Ex operatricis tamen ore multa, plura ex fideli relatione transumpsi; plurima, & potiora ipsemet observavi; ommitto quæ ad majorem confirmationem universalis fama canit. Quibus omnibus præstandam esse fidem candidè, ac strenuè assevero.

Ergo primò tempus ad celebrandam insitionem opportunum seligendum est; Quod secundùm operatricem hybernum desideratur; & non nisi tali tempore ipsa insitionem instituebat: Vernum ego pariter idoneum crediderim, propter clementiorem aeris temperiem.

Secundò selectissimum adhibet fermentum; Pus scilicèt inserendum non ex quolibet subjecto recipit; sed Variolis epidemicè grassantibus, e pustulis jam maturis decumbentis alicujus pueruli aliàs ἐυσάρκυ, hisque benignis punctione illud extrahit, exprimitque; & in conculam aliquam vel vitreum vasculum mundissimum, nec nimis actu frigidum reponit reconditque; quod Vasculum bene sartum tectum in pedissequi sinum fovendum intrudit; mox sine mora ad operationem properat: Pus ex insititiis rejicit, ut inefficax, quod tamen ego benignioris indolis nec minoris interim energiæ fecerim: qua in re experientia consulenda.

Tertiò temperatissimum vult patientis inhabitandum cubiculum quoad aeris modificationes.

Quartò ad operationem jam celebrandam accedens mulier, frontem in confinio capillorum, & quidem medio in loco; mentum & utrasque genas acu ferrea vel aurea pungit; non rectà, sed obliquè impingendo,

cutim-

cutimque acuta cuſpide à ſubjecta carne aliquantillùm ſeparando ; hinc eadem acu pus jam præparatum in vulnuſculum inſtillat è vaſculo, intruditque ; ſuperinducta per faſciam ligatura : Manus item ambas in metacarpis, pedes in metatarſis eodem modo ferit, puſque inſerit, faſciaque leniter ſtringit ; ſeriosè imponendo patienti, ne partes illas ſcalpat madefaciatve. Potiùs carnoſiora pungerem loca, quatenus inflammationibus dolorique minus obnoxia, nec tendinibus intertexta.

Præter hanc operandi formam cæteri omnes rejiciuntur modi, utpotè abſoni, inuſitati, malè ſuccedentes, infelicisque exitus.

Interim lectulo moderatè manendum, neque plus quàm opus fuerit jacendum.

Quintò bonum in ſex rebus non naturalibus regimen, præcipue in victù, injungit ; Non ſolum enim vino, & carnibus, verum etiam earumdem juſculo rigorosè patientes ad quadrageſimum diem interdicit : Pluri-

busque monitum non curantibus sæpius male successit; nam ad oculos, pœna erroris, novas erupisse pustulas, aliaque non parvi discriminis symptomata supervenisse visum est.

Sic ritè peractâ transplantatione, non omnibus eodem temporis intervallo suscitari solent variolarum symptomata; Variè enim fermentum agit; serius vel citius, prout unicuique proprium favet temperamentum, ætas, robur: Quamquàm Variolæ ipsæ, in septimo ferè semper apparere incipiant; Qui dies vere criticus est; nec defuere, quod rarò contingere solet, quibus statim prima die effloruerint.

Symptomata ægrotantibus evenientia variant secundùm temperamentorum diversitatem, succorum in massa sanguinea habitudinem, & particularem in singulis naturæ dispositionem: remissiora nempè vel intensiora ingruunt; At communiter grassantibus non dissimilia; quamvis clementiori ut plurimum facie: Plures vix alterationem læsio-

ſionemve ſentiunt aliquam.

Excitatæ Variolæ ferè ſemper ſunt de genere Diſtinctarum; nec numero multæ; Decem ut plurimum, viginti, triginta, raro ad centum rariſſimè adducentum erunpunt.

Notandum primò nonnullos unico dumtaxat vulnuſculo ad brachium inflicto contentos, excitaſſe variolas; paucíſque apparentibus puſtulis præſervatos tamen impoſterum fuiſſe à contagio.

Notandum ſecundò accidiſſe interdùm, ut ex inſitione nullæ penitùs excitatæ fuerint variolæ, vel ob non præexiſtentem ullam prorsùs variolicam in corpore diſpoſitionem, vel ob enervatum infrictumque fermenti contagium: At poſtea graſſante populariter morbo correpta ſint promiſcuè ejuſmodi corpora, jam inſitionem paſſa; communi cæterorum ſorte.

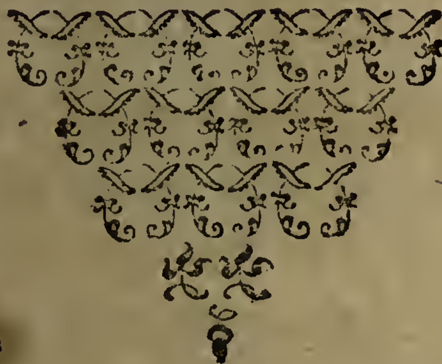
Tertiò inſertionis loca ſeù vulnuſcula in puſtulas ſemper evadere ſolent: Quibuſdam verò excreſcunt in purulenta tubercula, nullis interim apparentibus puſtulis; Nonnullis

in apoſtemata quidem majora degenerant magnam puris copiam effundentia: Non ſemel eadem loca, in pedibus præcipuè manibuſque ſummo cùm dolore intumeſcunt; pureque effuſo, ſubſident; Iterumque in tumorem attolluntur: quibuſdam, rariſſimè tamen, ad glanduloſas partes, & emunctoria poſt aliquod tempus abſceſſus emergunt, ac ſuppurantur paulatim: ludente ſic in diverſiformi corporum craſi natura.

Poſtremò, nunquam ferè ex tranſplantatione hac funeſti quid accidiſſe obſervatum fuit hactenus; etiamſi in quocumque ſexu, temperamento, ætate celebrata fuerit; quin immò, ritè recteque tractata, & in corporibus per peritum Medicum aptè præparatis, certiſſimam promittit ſalutem. Variolæ enim hoc modo excitatæ benignioris ſunt indolis, quàm ſint illæ, quæ populariter graſſantur; Utpotè ex fermento, ſeù contagio, omni malignitate carente promotæ: Ebullitio, per quam maſſa ſanguinis agitatur ac totum opus perficitur, blandè non violenter, moderan-

te

te natura, conamina ſua molitur; Sed præter hæc, tempus ad operationem atque anni tempeſtas magis idonea pro tranſplantatione ad libitum eligi, ut & corpus inſitioni ſubiciendum congruis adminiculis ad recipiendam illam ex arte præparari diſponique poterit; Quod revera maximi ad ſalutarem fauſtumque morbi ſucceſſum momenti cenſeri debet.

Num°. 339 Menſ. April. Maji, & Junii 1714.

Variolarum inciſione, vel inoculatione procurandarum, (uti Byzantii exerceretur) Hiſtoria, quæ compendium eſt Epiſtolæ à Dn. Emanuelle Timoni Patavino, & Oxonienſi Medicinæ Doctore, ad Dn. Johan: Woodward menſe Xbri An. 1713. Conſtantinopoli conſcriptæ, Regiæque Anglicanæ Societati ab hoc ultimo communicatæ.

CIrcaſſos, Georgianos, alioſque Aſiæ accolas à 40 circiter annis Methodum hancce Variolas per inoculationem excitandi inter Turcas, cæteroſque Byzantinos introduxiſſe, primum eſt, quod hujus Epiſtolæ author notat.

Quamvis ſub ipſo initio prudentiores nonnulli in uſu hujus Methodi nimium fue-

fuerint cauti, felix tamen qui per elapſos 8. annos inter innumeros homines viſus eſt ſucceſſus, ab omni illam ſuſpicione & dubio liberam fecit. Cum in hominibus omnium ætatum, utriuſque ſexus, & diverſæ Temperiei, in aere etiam inſaluberrimo operatio hæc inſtituta fuerit, nemo tamen a variolis ſic acceptis, occubuit; dum interim Lethales admodum eſſent iis, qui naturaliter illas conceperant; dimidia enim horum pars obiit; Hoc ex propria obſervatione teſtatur.

Proximè notat talem inoculationem paſſos leviſſimis ſymptomatibus ſubiici, cum plures vix ægros ſe ſentiant; Fœminis verò eandem potiſſimam excoli, quia nulla in facie ſtigmata relinquit.

Methodus operationis hæc eſt. Idonea contagioni electa puſtularum materia, infectionem, cuique illam recipere cupienti, comunicare poteſt; undè per Metaphoram inciſionis vel inoculationis nomen hæc operatio adepta eſt. Eligitur ideò puer quidam, vel ſanæ temperiei juvenis, qui variolis,

 (diſtin-

(diſtinctis ſcilicet, non confluentibus) laboret; cui 12; vel 13. morbi die aciculâ pungunt tubercula (ea vero præcipue, quæ in tibiæ anterioris partis cute, & ad poplitem extant) materiamque his profluentem in vaſculis vitreis, vel ſimilibus expreſſam, recipiunt. Vaſa autem aquâ tepidâ prius lota, & depurata eſſe convenit; cumque neceſſaria dictæ materiæ copia collecta ſit, arte claudi debet, tepidoque geſtantis ſinu fota, quam citiſſimè fieri poteſt, futuro ægro applicari.

Huic ergo in calido cubiculo commoranti exigua admodum in una, vel altera cutis parte, vulnuſcula, ab operatore acu ſunt infligenda, ita ut guttæ quædam ſanguinis exſtillent: tunc ſtatim materia vaſe vitreo contenta iiſdem infundatur, & emananti cruori benè commiſceatur. Unica materiæ guttula cuilibet vulnerato loco inſtillata ſufficit. Hæ puncturæ ubique in partibus carnoſis fieri poſſunt, optimè tamen ſuccedunt ſi inter Muſculos brachii fiant. Acus debet eſſe triangularis chirurgica, ſed & lanceola huic uſui non

inepta

inepta foret. Mos invaluit acum transversim intrudendi cutimque paululum dissecandi, quò comodior partium separatio contingat, faciliusque materiæ cum sanguine miscella perficiatur; quod fit, vel stylo obtuso vel auriscalpio.

Tegi debet vulnus dimidiâ nucis juglandis thecâ, vel simili quodam vase concavo; & spleniis insuper ligari, ne vestibus circumpositis materies abradatur: omnia verò hæc post paucas horas auferri possunt.

In diæta admodum sibi cavere debet ægrotus, inter coetera enim consuetudo est, ut non tantum à carnibus, sed & à jure illarum per 20, vel 25. dies abstineat.

Operatio hæc vel incunte hyeme, vel vere instituitur.

Nonnulli præ cautelâ materiem a tertio quodam ad ægrum afferri curant, ne fortè contagium ex vestibus operatoris comunicetur. Sed levioris hæc sunt momenti.

Quod ad progressum inoculationis spectat, Prout varia singulorum Idiosyncrasia, citius in quibusdam quam in aliis variolæ apparere inci-

incipiunt: his cum majoribus, illis verò cum minoribus, ſymptomatibus: felix tamen omnibus eſt ſucceſſus. Hic germinant plerumque ad finem 7. diei quod doctrinæ criſeos favere videtur.

Quum anno quodam lethaliter admodum graſſarentur vulgares variolæ, obſervatum eſt hos etiam ex inciſione ægrotos atrocioribus ſymptomatibus fuiſſe cruciatos. Quatuor tantum hominibus, ex 50. in quibus inoculatio eodem die peracta erat, nimis citò plura erupuerant tubercula, Peioraque ſymptomata occurrebant: jurè tamen ſuſpicabatur hos ante inciſionem vulgarium variolarum contagiùm ſuſcepiſſe. Propoſito noſtro ſatis eſt, neminem eſſe qui à variolis per inciſionem excitatis, non convaluerit. In prædictis quatuor ad confluentium genus Variolæ accedebant: inocculatæ verò Paucæ, diſperſæ, & diſtinctæ apparent. Plerumque 10, vel 20. numero erumpunt: nonnunquam binæ, vel tres: paucis 100 occurrunt. In quibuſdam nullæ aſſurgunt puſtulæ, ſed loca tan-

tantum acu vulnerata in purulenta tubercula excreſcunt; qui tamen nunquam in poſterum variolis laborarunt, licet cum hominibus iiſdem affectis cohabitaverint.

Puſtulæ hâc operatione prodeuntes brevi exſiccantur, partimque ſub cruſtæ ſ. ſquammæ tenuioris ſpecie decidunt, partim inſenſibili quadam diminutione (vulgari variolarum generi contrarium) evaneſcunt.

Materia hic vix ex pure denſo uti in vulgaribus, ſed ex ſpecie quadam ſaniei tenuioris, conſtat; undè raro, ſtigmata ſuperſunt, niſi in locis inciſionis, ubi cicatrices relictæ nunquam delentur, quarumque materia ad puris indolem accedit.

Si apoſthema erumpat, cui magis abnoxii ſunt infantes, nihil inde timendum, cum ſuppuratione facile ſanetur. Si ſymptoma aliud accedat, facile vulgaribus remediis curatur.

Notandum materiam variolarum ſic excitatarum vix unquam pro nova inciſione adhiberi. Si inoculatio, in iis qui jam variolis labo-

laborarunt, inſtituatur, nullam hi mutationem patiuntur, locaque puncta ſponte exſiccantur, niſi malam corporis temperiem habeant in quo caſu leuis inflamatio, vel exulceratio contigere per aliquot dies, poſſet.

Ad hoc uſque tempus (inquit) non niſi puerum novi, qui licet inciſionem paſſus variolas non habuerit: quique poſt aliquot menſes vulgari variolarum genere affectus convaluit. Notandum loca inciſionis ipſi non intumuiſſe. Suſpicor puerulum hunc materiæ inſertionem impediviſſe, nam inter operandum multum reluctabatur, nec aderant qui motum ipſum ſiſterent.

Materies inſerenda per 12. horas in vaſe vitreo ſervari poteſt. Pergit.

Numquam quid mali ab hac inciſione accidiſſe memini, & quamvis funeſti aliquando ſucceſſus inter vulgus rumor divagaretur falſum tamen ipſum, cum ex propoſito domum undè ortum duxerat ingreder, inueni. Ab hinc octo annis harum operationum teſtis ipſe fui, utque pateat quam ſedulus in hac

diſ-

disquisitione extiterim, duas historias enarrabo.

In familia quadam infans erat triennis, morbo comitiali, strumis, lue hæreditaria, & marasmo diuturno laborans. Incisionem huic institui Parentes curarunt. Facile variolæ erupuerant: sed 40. circiter die marasmo mortuus est.

In altera familia puella aderat pariter triennis morbo comitiali afflicta, strumosa, & insuper lue hæreditaria, ac Dysenteria colliquativa a tribus mensibus laborans. Huic etiam dicta operatio fiebat: & variolis, quæ omnes 15. die evanuerant, feliciter evasit: sed, 32. die Dysentheria, quæ toto illo tempore absuerat, occubuit. Verum tamen est me numquam asservisse inoculationem, hanc Panaceam seu omnium morborum medellam esse: nec enim puto moribundis conducere. Fuerunt etiam nonnulli acutioris ingenii qui infantes illos utpote umbras inanes ad Charontem missos per quoscumque modos imaginati sunt.

Si

Si quid aliud hac de re colligere potuissem, ingenue hic aposuissem.

Reliquum Epistolæ D. Timonis ratiocinia ejus continet pro hac praxeos methodo, cujus pars ætiologica propriis ejus verbis hic exhibetur.

ÆTIOLOGIA.

Contagium Variolarum per puris Infusionem propagari haud equidem mirabitur, qui Æsculapii templum vel à primo limine salutavit, & fermentationis Doctrinam subodoratus est: Nec obscurior est insitionis modus, quam panificium aut ars cerevisiaria, in quibus ex admixto fermento massæ fermentandæ turgescunt: conciliato nimirum motu intestino particularum minimarum principiis activè pollentium. Si quis quærit interim cur variolæ periculosæ alioquin & persæpe lethales ex insitione sinè ullo periculo excludanrur. Dico: Variolæ communes vel concurrente pravâ aliquâ speciali

aeris

aeris Diathesi suscitantur, vel ab effluviis à varioloso corpore emanantibus per contagium propagantur. Primus casus in paucis individuis accidit, & concurrente quidem vel insigni cacochymia vel saltem variolosi seminii in talibus individuis latitantis acerrimâ exhalatione: secundus casus communissimus est. In primo casu miasma malignum aëreum, in secundo virulenta contagii corpuscula indolis (probabiliter) salino-sulphureæ, sed specificam fracedinem seu ranciditatem nacta statim ac per respirationem hauriuntur, spiritus ipsos, & labe quidem teterrimâ afficiunt; subsequenter autem massam sanguineam, & lympham vitiari manifestum est. Spiritus statim infici rationi consentaneum est, tum, quia in fontes spiritum cor scilicet & cerebrum, statim ingressum habent virulentum aporriæ, tum ratione analogismi inter miasmata & effluvia ista ipsosque spiritus, cum utraque spirituoso-aëreæ texturæ sint. Deducitur etiam cita & prava spirituum infectio, à tot tantisque nervosi systematis symptomatibus, quæ

malas plerumque comitantur variolas, & præcipuè à convulſionibus epilepticis, quæ infantibus accidunt ipſo momento, quo varioloſo inficiuntur contagio multò antequam febris illos corripiat. Maſſam autem ſanguineam inquinari præter febrim purulenta tuberculorum excluſio teſtatur. Lymphæ verò vitiatæ fidem faciunt Glandularum in faucibus tumor, ſcreatus, & enormis multoties Ptialiſmus. Inter hæc circularis etiam accidit noxa. Sed præcipuè ſanguinis particulæ ab indebita ſpirituum irradiatione in plures ataxias, & anomalias perducuntur. Duobus tamen potiſſimum modis in Variolis communibus mortem contingere obſervavi.

Primus eſt quando paucis erumpentibus variolis, & tardè ad maturitatem procedentibus, mala alia oboriuntur ſymptomata: ſecundus quando nimia tuberculorum copia cadaveroſam putredinem inducit. In primo caſu malignæ vulgò dicuntur variolæ: cauſa autem eſt vel nimia fuſio & diſſolutio maſſæ ſanguineæ, vel ejuſdem coagulatio, & grumeſcen-

ſcentia. Si enim impetus ſpirituum exploſivus juſto plus augeatur, particulæ maſſæ ſanguineæ nimiùm ad invicem atteruntur, comminuuntur, & tenuiſſimas naſciſcuntur acrotitas: ſanguis in hoc ſtatu ſollertis naturæ mechaniſmum eludit, cumque nil fœculentioris in glandulis ſecretoriis, cribriſque deponat, œconomiæ animalis functionibus requiſitas filtrationes, & tranſcolationes celebrari haud patitur: improportionata etenim eſt figura particularum liquidi ad configurationem pororum in tubulis, & colatoriis ratione ſubtilitatis nimiæ: filtratione enim defœcarentur particulæ ſanguinis ſi naturalem ſervarent ſchematiſmum & molem: hinc dicitur pepſim fieri per incraſſationem. Præter hoc celeritas ipſa tranſitus ſanguinis in cauſa eſt ut nihil deponatur in colatoriis. Torrens ubi nimio impetu & præcipiti curſu fertur aquas turbidas defœcari haud patitur; quia vis centripeta gravitatem admixti terrei ſequens ſuperatur à fortiorum pulſoriâ virtute aqueorum globulorum rapidè ruentium: virtus e-

nim fortis verbi gratiâ ut unum non poterit lineam perpendicularem deſcribere ubi virtus fortis ut duo ad lineam horizontalem protrudit : ſic etiam haud pluit vento flante intenſiſſimo ; eâdem geometricâ proportione (probabiliter loquendo) ſanguinis particulæ aucto ab effrænibus ſpiritibus motu tubulos colatorios præterfluunt nullâ factâ fæcum depoſitione. Hæc probabilia fiunt à ſummâ pulſus celeritate, febri intenſiſſimâ, ſudore nullo, & urina cruda. E contrà quandoque contingit ut ab acutis, & ſcindentibus deleterii fermenti particulis frangatur, corrodatur, vel ſaltem relaxetur elater ſpirituum: elangueſcente igitur ſpirituum motu torpidiores etiam hebetioreſque fiunt ſanguinis lymphæque particulæ : igitur dum in labyrinthæis tubulorum anfractibus moram indebitam contrahunt alias turmatim invicem complicari, alias autem congeſtione factâ, ſuper alias incidere, & diverſo ad invicem ſuperficierum ſuarum contactu à naturali configuratione deſciſcere, & novas induere angulorum dimenſiones

ſiones neceſſe eſt. Hæc probabilia fiunt à pulſu tardo & raro, ac febris carentia quandoque in ſummâ malignitate obſervatis, paucis & tardè erumpentibus variolarum puſtulis. Ulterius à trepidatoriâ ſeù ſubſultoriâ, ac tumultuosâ furentium ſpirituum irradiatione inæqualis eodem tempore in diverſis partibus maſſæ ſanguineæ & arteriarum etiam venarumque contingere poteſt impulſus. Sivè igitur fibrillæ aliquæ, (ut quidam volunt) reperiantur in ſanguine, ſeu chyli nondum benè aſſimilati ſint portiones uſibus peculiaribus dicatæ; probabiliter iſtarum motum turbarì contingit: has enim in circulatorio motu ſecundum longitudinem ſuam naturaliter moveri neceſſe eſt: ab inæquali autem preſſione dicta rectilineam figuram perdere, & in ſpiras ac ſemicirculos criſpari coguntur: has igitur ſic contortas tranſverſaliter poſtmodum in circulatione raptari, ad invicem implicatas convolui, &, ramoſis ſchematibus obortis, racematim adeò conglobari neceſſe eſt, ut in majuſculos tandem grumos coaleſcant,

ſivè demùm fibrillæ illæ non dentur, certè cujuſcunque figuræ ſint maſſæ ſanguineæ particulæ, illas à naturali deſciſcere ſituatione ex hâc motus inæqualitate contingit: Confuſæ igitur particulæ iſtæ & ad invicem implicatæ ſtatim vehiculi ſui, ſeri ſcilicet globulis per expreſſionem à ſuo contubernio exploſis majorem ratione molis auctæ gravitatem naſciſcuntur, ideoque impulſivæ circulatoriæ facultatis vim ſuperant. Has igitur hic illic reſtitare, ac ſtagnare neceſſe eſt, prout in hoc vel in illo loco prima mutua cohæſio fortè contigerit: Hinc livida ſtigmata & ſimul (quod ſæpè obſervavi in variolis cum petechiis erumpentibus) frequens ſequitur mictus, quo liquidiſſimum ſerum in magna copia excluditur. En fuſio, & coagulatio. Hinc mirum non eſt cur moriantur aliqui in variolis cum petechiis, convulſionibus, ſyncope, vigiliis nimiis, emorrhagiis, deliriis, vomitibus enormibus, dyſenteriis &c. quamvis haud multâ puſtularum putrilagine perfundantur: In ſtygium enim veluti Charecteriſmum va-

rio-

riolarum fermentum multoties evehitur, ita ut quamvis haud magnam craſſi puris copiam progignere aptum ſit, ſpiritibus tamen, liquidis & ſolidis ſupra recenſita mala, modis vel explicatis vel aliis conſimilibus comunicare poſſit, ſicque mortem inferre; & hoc ante undecimum plerumque. Veniamus nunc ad ſecundum modum.

Diverſa enim aliquandò contingit pernicies, & longè alterius generis tragœdiâ: quamvis enim abſint illa ſymptomata, nimia tamen puris, materiæ ſcilicet cadaveroſæ, copiâ corpus obruitur. Pus autem generari probabile eſt quandò ſulphureis oleoſiſque maſſæ ſanguineæ particulis in fracedine & fuſione conſtitutis acido-ſalinarum particularum confuſio contingit. Huic aſſerto facem accendunt innumera chymica experimenta quibus manifeſtè edocemur ſolutionibus pinguium ſulphureorum per alkalia factis acido quolibet coaffuſo ſtatim maſſam albicantis coloris emergere. Multoties igitur miaſma ſeu fermentum Variolarum per reſpirationem

hauſtum ratione indolis propriæ acerrimæ & fortaſſis ſepticæ tales in maſſam ſanguineam particularum acido-ſalinarum & oleoſo-ſulphureorum producere poteſt combinationes, ut non ſeminia ſolum variolarum, quæ omnibus individuis (mole tamen minimâ) à nativitate indita ſunt, agitentur, actuentur, & in purulentam abeant putrilaginem, ſed maſſa ipſa ſanguinea tota acorem contrahat, & motu quodam corruptorio putreſcat, & cadaveriſetur. Sic igitur incendio veluti cohorto, ulterius furere fermenteſcentes particulas contingit, quum varioloſis ſeminiis per deſpumationem eliminandis opus ſit: hic motus non eſt depuratorius heterogeneis ſecernendis inſerviens, ſed deſtructivus & corruptorius fermento nempe totam maſſam ſuperante & invertente; fracidis ſcilicet rebellibuſque particulis victoriâ potitis, & omnes alias in ſua caſtra migrare cogentibus. Hoc manifeſtè obſervamus in variis potulentis in quibus fermentatione aliquandò excitatâ, motus ſuccedit corruptivus liquores totaliter vitians:

hinc

hinc videmus aliquos quamvis ſupra recenſitis ſymptomatibus immunes, immenſo tamen, ut ità dicam, putridinis oceano ſuffocatos: Et hoc periculum uſque ad 22 protrahitur. Ultimo loco conſiderandum ſolida etiam, & nobiliores partes in his caſibus peſſimè affici, & in ſpaſmos inordinatos cieri: variis horum diſtorſionibus tubulorum meatus vitiari, & functionum munera depravari neceſſe eſt: Ecce igitur continentia, contenta, impetum facientia, quorum triumviratu humani corporis reſpublica regitur, una eademque ruina ut plurimum involuta: mirabiturne quiſquam malorum indè Iliadem in hominis perniciem pullulare? Obſervandum ulterius, multis qui peſte laboraverunt comunibus variolis etiam poſt annum correptis, bubones eoſdem intumuiſſe, qui antea in peſte eruperant: nonne hoc etiam ſummam malignitatem teſtatur? Inſitionem modò ad rationis trutinam revocemus. At herculè longè aliter in hoc contagionis modo rem procedere quis eſt qui non fateatur? Primum

enim ſpiritus nullatenus infici manifeſtum eſt: deindè non lymphæ, non ſanguini labes ulla teterrima inuritur, non ſolidis vitium aliquod comunicatur. Hinc ſymptomata omnia levia, nulla peſſima, nulli infantibus epileptici inſultus. Contagionis enim hujuſce fermentum, non ſpiritale, non aëreum & acutum eſt; ſed humorale, iners, ac pigrum: Venena autem quo ſubtiliora eo pejora: Ratione igitur improportionis nulla inter fermentum hoc, & ſpiritus eſſe poterit lucta. Pus equidem variolarum in ipſa ſubſtantia ſanguini imediate infuſum ſtatim in largum veluti pelagum exceptum diluitur, involuitur, abſorbetur, obtunditur: ſic illud miteſcit, ſic in manſutiorem indolem cicuratur. Contagioſæ iſtæ particulæ ſanguinem ingreſſæ ſtatim ſibi congeneres varioloſi ſeminii particulas ſanguini à nativitate inditas inveniunt; iis igitur confermenteſcunt, ſed invicem combinatæ ac complexæ haud amplius ſui juris ſunt, ut ulteriores excitent turbas, regiam vitæ petant, ſpirituum the-

ſau-

ſauros dirripiant; nam mutuis compedibus conſtrictæ fixantur, præcipitantur, craſſioreſque & hebetores fiunt, quam anteà fuerint. Statim igitur volubilioribus aquearum particularum globulis tamquam aptis vehiculis ſuperincumbentes, ſanguinis motu à centro ad peripheriam tendente ſecundo veluti amne ad ambitum corporis protruduntur, eliminantur. Nonne manifeſtè videmus haud generari pus in inſititiis variolis, ſed ſanioſam, dilutiorem videlicet aqueamque magis materiem? Nonne ex hoc Phænomeno palam eſt acido-ſalinas fermenti contagioſi particulas haud oleoſas paſſim ſanguinis particulas in cadaveroſam purulentiam pervertere, ſed blandioribus potius levioribuſque aqueis particulis eaſdem dilutas, & ſaturatas ferè aſportari? Ex negatione fovearum, & cicraticum nonne manifeſtum eſt acres, aculeatas, pungentes, & corroſivas ſalini

fer-

fermenti particulas à balſamicis ſtatim ſanguinis globulis obtundi, ſpiculis ſuis orbari & hebetiori figurâ modificatas, vi veluti mochlicâ extrapelli ? Integra interim ſervatur maſſæ ſanguineæ textura, inviolata conſiſtentia. Nullam hîc vides fuſionem, nullam grumeſcentiam, nullum corruptorium, aut deſtructivum motum. In inſitione enim tantùm ſolummodò ſanguis fermenteſcit, quantum impuro a puri conſortio ſeparando ac per deſpumationem extrudendo ſatis eſt. In hoc fermentationis motu ſolum per undulationem quandam leviter aliquando afficiuntur ſpiritus, lympha, & ſolidæ partes, & ſi quæ ad iſta contagii particulæ perveniunt certè, (quod inſitionis adumbrat metaphora,) non niſi ſylveſtri acrimonia privatæ, ac veluti dulcificatæ pervenire poſſunt. Hæc tenuitatis meæ ſatis conſcius haud præfricta fronte protrudo : non me latet longè meliora emana-

manatura ab iis, queis meliore luto finxit præcordia Titan: in hiſtoricâ tamen inſitionis hujuſce narratione aliquatenus me benè meritum ſpero.

Conſtantinopoli Anno 1713. Menſe Xbre.

EMANUEL TIMONIUS Conſtantinopol. In Univerſitatibus Oxonienſi & Patavina Philoſophiæ, & Medicinæ Doctor.

FINIS

